

Naročilna
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEVEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cencoglasov
tiskop. peči-vrsta
malloglasni po 150
in 2 D, večji oglašni
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu:
vrstica po 10 Din
Pri večjem g.
naročilu popust!
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prezniku

Uredništvo je v Koptarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo — Uredniška
telefon št. 2050, upravniška št. 2092

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Koptarjevi ulici št. 6 — Čekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inostrane: Sarajev št. 7583, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Korporacijski sistem

Rim, 29. aprila.

Šef italijanske vlade — kakor se oficijelno imenuje — g. Mussolini je te dni završil svoj socialnopolitični zamisel države z ustanovitvijo »Narodnega korporacijskega sveta«. To dejstvo se je od strani svetovnega tiska vsekakor premalo podčrtalo. Naj bo stališče napram fašistovski korporacijski sistemu kakršnokoli, resni poizkus njegove realizacije je vsekakor neustavljiva važnost, ker bo brez dvoma imel prej ali slej svoj odmev v praktičnem državem življenju ostalih držav. Seveda se bo v nujni zvezi s tem tudi teoretično diskutiral in zato naj bo tudi nam dovoljeno, da par besed o njem izrečemo.

Narodni korporacijski svet pred tremi leti, ko je šef italijanske vlade zabeležil socialne smernice svojega režima v znani »carta del lavoro«, v tej obliki ni bil zamišljen. Takrat je g. Mussolini nameraval združiti delodajavske in delojemalske sindikate v sedem korporacij po sedmih skupinah, v katere je italijanska produkcija razčlenjena. To bi predstavljalo nekaj federativni sistem, v katerem bi bilo organizirano italijansko delavstvo in podjetništvo k skupnemu sodelovanju pri produkciji. Dejansko pa se ni ustanovila do danes niti ena sama korporacija, tako da je g. Mussolini sedaj svoj narodni korporacijski načrt uredničil sam, pa ne več v zmyslu federacije, ampak strogo centralistično. Narodni korporacijski svet, kakor stoji danes pred nami, je enoten osrednji organ, ki spaja v sebi zastopnike vsega delavstva in delodajalstva Italije in je razdeljen po strokah v sedem popolnoma podrejenih sekcij.

Načelo, na katerem je ta korporacija zgrajena, je načelo solidarizma, kar vsekakor odgovarja načelom in duhu naše etike. »Duce« je seveda kot skupni interes obeh razredov označil narod, zaradi katerega morajo tako delavci kakor delodajalci podrediti svoje egoistične razredne koristi državi, ki po njegovem naziranjju narod poobseba.

Člani nacionalnega korporativnega sveta se imenujejo od posameznih delavskih in delodajalskih strokovnih zvez. Ker pa se vodstvo teh zvez, kakor znano, ne voli, ampak od države imenuje, je seveda ta osrednji organ tudi le državni organ fašizma, ki je svojim smotrom podredil tudi vso socialnopolitično postavodajo in po njej ustvarjene socialne institucije. Tudi vse sklepe korporacijskega sveta mora »duce« potrditi, če naj imajo veljavo. In ker je od njega absolutno odvisen tudi politični fašistični »Veliki svet« in pa parlament, ki bosta sklepe korporativnega sveta potrjevala, se lahko reče, da se v Italiji brez g. Mussolinija ne bo mogla skleniti nobena delovna pogodba.

Vendar pa je treba ločiti to faktično odvisnost korporacijske zakonodaje in njenega vrhovnega instituta od vsegamočnega predsednika vlade, od ostalih principov, ki to zakonodajo prevečajo. Če se to loči, je ta sistem v mnogih pogledih vsekakor poštenjavni vredni in ima svoje pozitivne strani, ki bi prišle do veljave, ako bi korporacijski svet slonel na svobodnih sindikalnih organizacijah in na svobodnih volitvah. Pod to predpostavko v tej instituciji niso same negativne strani, ampak tudi nekatere vrednote, ki imajo v sebi možnost bodočega razvoja. Kakor pa ta institucija izgleda v rokah »ducea« in concreto, vede ravno tako lahko v privatno kapitalistično kakor v kolektivistično gospodarstvo. To je docela odvisno od volje g. Mussolinija. »Carta del lavoro« sicer naglašja potrebo zasebne iniciative in prepoveduje ingerenco strokovnih organizacij v privatno podjetje, daje pa korporacijam, to je delodajalsko-delavskim združenjem pravico ne samo, da uravnavajo odnose med obema razredoma, ampak tudi, da izdajajo navodila glede organizacije ali koordinacije narodne produkcije. Da to ni mišljeno samo zgolj idealno ali teoretično, dokazuje t. dejstvo, da je na podlagi tega principa koordinacije bilo v zadnjem času v Italiji sklenjenih nekaj jako važnih pogodb, 2. pa veliki pomisleki, ki jih imajo industriji proti tem pravicam narodne korporacijskega sveta. Ako bi režim g. Mussolinija že v kalu ne udeležval vsak odpor od katerekoli strani, bi industrijski krogi uresničena tega načrta ne bili nikdar dopustili, pa še celo pod tem strogim regimentom so se industriji v javnem tisku rahlo oglašili, poudarja- joč nevarnost obveznega korporativnega sistema za produkcijo. Če bi se predpisovalo, kaj in koliko naj se producira in po katerih cenah naj se prodaja, bi bilo privatnega podjetništva konec, poudarja na pr. predsednik italijanske zveze industrijev g. Benni. Korporacijska nujna, monopoli, privilegiji in državni ter sindikalni poseg v gospodarsko življenje in produkcijo, tako poudarjajo podjetniki, bi uničili gospodarsko delavnost, ki mora podjetjem in močnim zagotoviti svobodo gibanja napram slabšem, ki potrebujejo državnih bergelji. Mussolini sam se ni še jasno izjavil in se za sedaj najbrž tudi ne namerava, kako o tem misli, vendar se pa zdi, da je odločen pristaša principa državnega poseganja v gospodarsko življenje, čeprav seveda z dvomnimi izjavami skuša pomirjevati

Novo tekmovanje v oboroževanju

Italijansko vojno brodogradbo bo znašalo v kratkem čez 400.000 ton — Ostri ožmev v Franciji

Rim, 2. O sklepu ministrskega sveta glede brodogradbenega programa smo izvedeli sledeče podrobnosti:

Ministrski svet je pod predsedstvom g. Mussolinija sklenil, da se bodo še v letu 1930 položili v ladjedelnicah gredlji:

1. ene križarke, vsebujoče 10.000 ton, ki bo nosila ime »Pola«;
2. dveh poizvedovalk »Montecucoli« in »Muzio Attendolo«, vsaka po 5100 ton;
3. štirih rušilcev po 1240 ton in
4. dvaindvajset podmornic, od katerih bodo štiri imele po 1390 ton, šest po 810 ton in dvainajst po 610 ton.

Moč italijanske mornarice, ki je koncem leta 1922 znašala 190.000 ton, je, odštevši ladje, ki so bile v zadnjih sedmih letih izbrisane pa prištevši 82.500 ton, ki so v teh sedmih letih bile spuščene v morju, plus 32.000 ton, katere so bile spuščene v morje letos, dosegla skupno vsoto 304.500 ton. Če prištejemo 57.500 ton, ki se nahaja v sedanjem momentu v gradbi po raznih ladjedelnicah in 43.900 ton, kojih gradbo je ministrski svet sedaj sklenil, bo italijansko vojno brodogradbo v kratkem času doseglo potencialno

liteto 405.400 ton.

Gradba panovo sklenjeni 29 vojnih brodogradbenih enot bo zahtevala izdatek ene milijarde osem sto milijonov lir.

Sklenjene novogradnje imajo — tako poudarja oficijelne komunikacije — strogo obrambni značaj in se je nekoliko zvišal le odstotek podmornic, kojih skupno število bo znašalo po izvršitvi ukazanih novogradenj 54 s 45.000 tonami vse skupaj (kakor znano, imata Anglija, Amerika in Japonska po londonskem sporazumu vsaka pravico do 52.000 ton v tej kategoriji).

V političnih krogih se govori, da bi sklep Italije, da svojo mornarico na tako izreden način pomnoži, mogel vesti do razgovorov med Italijo in Francijo, da se medsebojni odnosi uredi. V tem oziru se smatra v Rimu kot značilna avdienca francoskega poslanika v Rimu pri ministru za zunanje zadeve g. Briand, ki je poslanika poklical v Pariz v svrhu informacije. Splošno se tu pričakuje, da se bodo obnovila politična pogajanja med Rimom in Parizom.

Paris, 2. maja. AA. Francoski listi občujejo komentarje o pravkaršnjem sklepu

italijanskega ministrskega sveta glede novih pomorskih gradenj in ugotavljajo, da skuša Italija praktično doseči enakost s Francijo po Mussolinijevem načelu, ki je izjavil, da se gošpodstvo velikih sil naslanja na njihove mornarice. Listi pa priznavajo Italiji pravico, da izvede program, ki si ga je stavila pred konferenco v Londonu.

Paris, 2. maja. Demonstrativni način Italije, vpostaviti dejansko enakost s Francijo, je v Franciji razburil javnost kljub temu, da je Quai d'Orsay izdal pomirjevalne izjave. »Temps« izjavlja, da mora tako postopanje Italije dovesti do novega tekmovanja Evrope v oboroževanju. Italija je svoje izdatke za mornarico v l. 1922-1930 od letnih 614 milj. zvišala na 1475 milj. in hoče sedaj svoj mornariški program podvojiti. V Parizu na tak poskus premakniti ravnotežja ne bodo ostali dolžni odgovora. Obnovev mednarodnega tekmovanja v oboroževanju tudi Anglije ne more pustiti mirne. Bodoča pogajanja med Rimom in Parizom za odpravo francosko-italijanskih diferenc se torej nikakor niso pripravila tako, da bi mogla mnogo obetati.

Francija zadovoljna - Velenemci nezadovoljni s Schobrom

Anschluss za dolgo odložen? — Schober je povedal Francozom, kar so radi slišali

London, 2. maja. n. Avstrijski zvezni kancelar dr. Schober je včeraj dopel iz Pariza v London. V poslanski zbornici je prisostvoval Snowdenovemu govoru, ki je utemeljeval svoje predloge glede dohodninskega davka. Zvečer so v Foreign Office priredili diner.

London, 2. maja. AA. Avstrijski kancelar dr. Schober je kosil danes pri ministrskem predsedniku Macdonaldu in bo sprejet jutri v gradu Windsor v avdienci pri angleškem kralju.

Paris, 2. maja. n. Da je Francija s tem, da je povabila avstrijskega zveznega kancelarja dr. Schobra, zasledovala samo namen, preprečiti priključitev k Nemčiji, so pariški listi gladko priznali. V »Matin« izjavlja danes Sauerwein, da ima v Parizu vsakdo vtis, da Avstrija nikakor ne bo postala provinca Nemčije. Če v Evropi ne bodo nastali kakšni nepričakovani pretreslaji, je vprašanje priključitve rešeno za dolgo časa. Avstrija se je odrekla temu, da bi se ponižala do ranga Bavarske, ker je njena sedanost danes znosna in ker prihodnost ni več tako črna. Še preden je dr. Schober odpotoval iz Pariza, je imel s Sauerweinom dolg razgovor o formuli: »Ena rasa — en narod, dve naciji — dve državi.« Schober je izjavil, da ta formula vpošteva globoko sorodstvo med vsemi deli nemške rase. Obenem pa je naglašal: »Mi Avstriji hočemo juridično in politično ostati samostojni!« Dr. Schober je hotel pokazati, da hoče Avstrija nadaljevati svojo pot neodvisnosti, ne da bi se dala porabljati za kako pogodbo ali da bi hotela vstopiti v kako koalicio. Avstrija ni

pozabila Briandove besede, da pri ustvaritvi Panevrope lahko igra veliko vlogo. Dr. Schober ups, da bo mogel pri trgovinskih pogajanjih s sosedami skleniti carinsko skupnost, v kateri bo mesta za vse države srednje Evrope in ki bo v svoji regionalni organizaciji lahko tvorila predstopnjo za Briandov projekt Panevrope.

Dunaj, 2. maja. v. Pariškim izjavam dr. Schobra o nepriključitvi se deloma v Avstriji ne verjame, deloma pa so ozlovoljile Velenemce in Landbund, ki so največja opora dr. Schobra. Dr. Schober je sedaj, takoj, ko je dopel v London, naročil londonskemu zastopniku avstrijske uradne poročevalske službe, da brzojavi na Dunaj nastopno ugotovitev: Na vprašanja, ki so mu bila stavljen v Parizu o vprašanju priključitve, je dr. Schober izjavil samo to, kar je izjavil že v Berlinu: Mi smo en narod z dvema državama. Izjav, ki bi presegale to misel, avstrijski zvezni kancelar ni podal. — S tem demantira dr. Schober mnogodalekosežne izjave v »Matin«. »Wiener Neueste Nachrichten« izjavljajo, da tudi formula: »En narod — dve državi« odgovarja samo sedanjim razmeram in da je tudi dr. Schober sam niti ni mogel niti hotel podati tako, kakor da bi veljala za vso bodočnost. Z ozirom na to opozorilo velenemškega lista bi bilo še pripomniti, da dr. Schober, če je Sauerweinu res rekel, da hočejo Avstriji ostati juridično in politično samostojni, ob svojem povratku na Dunaj ne bo našel v narodnem svetu nobene večine več.

Praga, 2. maja. n. V potovanju dr. Schobra v Pariz vidi »Narodni Politika« intrigo nemške politike. Ze vrstni red njegovih inozemskih obiskov kaže smer in orientacijo Avstrije.

bojazen kapitalističnega sveta, ki ga tako nujno potrebuje. Kakšen kurz bo g. Mussolini glede korporacijskega sistema ubral v bodočnosti, to je vse odvisno od političnih interesov fašistične države.

Zato korporacijski svet tudi ni samostojna institucija z značajem juridične osebnosti, ampak gol organ državne uprave. Nobenemu činitelju produkcije, ne kapitalu ne delavcu, se ne priznava samouprava, ampak sta le orodje vsegomočne fašistovske države. Sodelovanje obeh stanov v višjem interesu naroda ni svobodno, kakor zahteva to krščanska demokracija, ampak je popolna podreitev pod absolutno državno eksekutivo. Delodajalci so pred samovoljnim poseganjem delavcev v obratovodstvo zagotovljeni po absolutni prepovedi štrajka, kolektivnih delovnih pogodbah in obveznem poravnalnem postopku. Na drugi strani pa nimajo več pred seboj posameznih delavskih strokovnih organizacij, ki jih je bilo lahko premagati, ampak sklenjeno fronto državnih priznanih, oziroma naravnost podzaviljenih sindikatov, ki delodajavce strogo kontrolirajo in njihovo svobodo zelo omejujejo ter s socialnimi dajatvami močno obremenjujejo. Vendar pa je delavstvo ta patriarhalni sistem, ki mu daje vsekakor močno varstvo, moralo plačati s svojo svobodo, ker se je moralo odreči štrajku, razredni borbi

in neodvisnosti združenja. Je tudi na slabšem zato, ker je pač kapitalizem slejkoprej neprimerno močnejši od delavstva in ker ima oporo v mednarodnem kapitalizmu, kojega mentalitete in železne organiziranosti italijanski fašizem pač ne more izpremeniti ali nanjo vplivati.

Negativna stran fašistovskega korporacijskega sistema je tudi ta, da zelo veliko stane. V tem je kakor tudi v mnogih drugih ozirih zelo podoben sovjetskemu sistemu, ki za birokratični aparat troši veliko večino vseh državnih dohodkov. Vsi sindikalni organi v Italiji so danes državni uslužbenci in proračun korporacij znaša gotovo kake pol milijarde lir na leto. To je vsekakor drago.

Da se po tem korporacijskem sistemu čuh najbolj prizadetega marksizem, je razumljivo, ker ima le-ta svoj izključni raison d'être v dogmi razrednega boja in razredne diktature. Če bi se vse evropske države priznale k načelu etične in socialne solidarnosti vseh stanov in ga začele po velikopoteznem mednarodnem konceptu tudi praktično uresničevati, bi se ta dogma kajpada kmalu podrla. Za to pa je treba globoke krščanske regeneracije Evrope, odvrnitve od kapitalističnega duha in gospodarstva ter resnične vzajemnosti ne samo stanov, ampak tudi celih narodov in držav. —

Program evharističnega kongresa

Zagreb, 2. maja. z. Osrenji evharistični odbor je danes objavil načrt programa evharističnega kongresa. Končno veljavni program se bo objavil kasneje.

V četrtek 14. avgusta bo ob 5 zvečer zvočenje v zagrebških cerkvah. Ob 6 bo otvoritev kongresa v katedrali z »Veni sancte«.

V petek 15. avgusta bo ob pol osmih obhajilo mladine. Ob 8 bo pontifikalna sv. maša, ob 10 javno zborovanje, ob 15 pa zborovanje sekcij. Ob 6 bo pridiga, večernice in blagoslov.

16. avgusta ob 8 zjutraj stanovska pridiga, ob 10 javno zborovanje s tremi temami. Zborovanje bo v prostorih zagrebškega sejma. Popoldne bo istotam zborovanje z dvema tema. Ob 7 zvečer bo pridiga, večernice in blagoslov. Sveto Rešnje Telo bo izpostavljeno do polnoči. Ob pol dvanajstih ponoči bo sv. maša.

17. avgusta ob 10 pontifikalna sv. maša pred katedralo. Nato zborovanje z eno temo. Ob 3 se bo pričela procesija, ki se bo končala na Jelačićevem trgu.

Kraljica v Splitu

Split, 2. maja. z. V sredo je sem prispela Njeg. Vel. kraljica Marija s prestolonaslednikom Petrom in princema Tomislavom in Andrejem. Ob prihodu je bila veličastvo sprejeta. Nastanila se je v penzionu Silar. V Splitu ostane mesec dni. Kraljica je vžičena nad lepoto dvorca za letovanje. Njeg. Vel. kraljica obiskuje s prestolonaslednikom in princema romantično okolico.

Športniki pri kralju

Belgrad, 2. maja. AA. Zastopniki »Saveza športnih društev kraljevine Jugoslavije«, 58 po številu, so bili danes ob 11 dopoldne sprejeti v avdienci od Nj. Vel. kralja v starem dvoru. Nj. Vel. kralj je bil pri vstopu v dvorano burno pozdravljen z navdušenimi klici. Predsednik zveze dr. Hadži je nato pozdravil kralja s temi besedami:

Vaše Veličanstvo! Vsi športni savezi kraljevine Jugoslavije vam pošiljajo, Veličanstvo, svoje zastopnike in pravke, da se poklonijo Vašemu Veličanstvu in izrazijo svojo neomajno zvestobo in hkrati svojo zahvalo za vse, kar ste, Veličanstvo, dozdale izvolili storiti za nas. Pri tej priliki hočejo športniki kraljevine Jugoslavije izraziti svojemu najvišjemu zaščitniku Vašemu Veličanstvu svoje želje in načrte v posebni spomenici. —

Nj. Vel. kralj se je zahvalil predsedniku in članom za izjavo zvestobe in udanosti. Izrazi je obenem svoje priznanje vsem savezom in njihovim zastopnikom za velike trude in skupne napore za bratsko slovo vseh naših športnikov v razvoju sporta in viteškega duha, ki ga širijo v Jugoslaviji. Želel jim je, da nadaljujejo delo z istim poletom. Nj. Vel. kralj je obljubil da bo pri tem delu športnikom in njihovim savezom pomagal.

Nato je dr. Hadži predstavil Nj. Vel. kralju vse zastopnike in prisotne pravke športnih savezov. Kralj se je živo zanimal za stanje in razvoj posameznih športnih organizacij, za njihove uspehe in razmere. —

Proti dvema frontama

V Franciji izgubljuje radikali, stari sovražniki Cerkve. — Na vidiku fronta med marksisti in katolici.

Paris, aprila.

Francoski parlament se je, potem ko je skozi teli velikončni teden obravnaval zakon o socialnem zavarovanju in vladni predlog o davčnih olajšavah v iznosu poldruge milijarde frankov, podal na počitnice do začetka junija. V notranjepolitičnem položaju Francije se je v zadnji dobi ugotovilo pomirjenje, ki je na eni strani posledica odločnega realizističnega usmerjenega politike Tardieujeve vlade in na drugi strani neomolnosti in zagrenjenosti opozicije radikalov in socialistov. Ne samo, da je g. Tardieu razorožil levo s poudarjanjem kontinuitete v zunanji politiki Francije, ki je danes nikdo ne bi mogel voditi drugače nego jo vodi g. Briand, marveč je tudi socialiste prekosil, s tem da je odločno izvedel načelo sprejetje zakona o socialnem zavarovanju, zakon, kjer bi si najbrže tudi kak socialistični kabinet razbil glavo. V politiki davčnih olajšav je pa šel celo dalje nego-li bi šel g. Chautemps, ki je v februarju s svojim levčarskim kabinetom ravno s tem orozjem hotel izvojevati zmago.

Vendar se je v zadnji dobi dogodilo marsikaj, kar je položaj g. Tardieuja ojačilo. V več volilnih okrajinah Francije so se vršile nade in volitve za umrlimi, odstopivšimi ali za senatojce izvoljenimi poslanci. Centrum in desnica sta iz teh volitev izšla neoslabljena, grupa g. Tardieuja s republikancem de gauche je pridobila v zadnji dobi trije mandati in tako prešla od 64 na 67 mandatov. Porazne pa so bile volitve za radikale, tresetno najmočnejšo grupo v parlamentu. V devetih volilnih okrajinah, kjer so pozicije radikalov bile takorekoč neosvojljive, so radikali odnesli le dva mandata — ostalo je šlo ponajveč k socialistom, sedom in zaveznikom radikalov. Tako doživljajo radikali, ki so skozi 50 let bili neomejeni politični gospodarji Francije, poraz za porazom.

Ze dve leti so v opoziciji, kjer čakajo ugodnega trenutka, da kot najmočnejša stranka ob prvi priliki zavzamejo izgnane pozicije. Izvedljivo se jim je zdelo to z oficijelnim poudarjanjem levčarstva, ki naj udari republikanski anatema vsem, ki ne priznavajo od fransoskih loh dogmatiziranih načel o laicismu in naprednjstvu. Ta zastareli program polpreteklega burjuazstva seveda na deželi s socialno in kulturno skonstruiranim programom socialistov ni mogel tekmovali.

Opazilo se je isto, kar se povsod ugotavlja, da sta liberalni sektarizam in fransoski laicism — že predhodnik revolucionarnega marksizma. Tak se težišče levčarskih tendenc zmiraj bolj približuje iz radikalne grupe socialistov; socialisti so danes s svojimi 104 poslanci druga najmočnejša stranka v parlamentu. G. Leon Blum, šef socialistične stranke, je prevelik logik in v območju politične kurtoazije rojen sarkasti, ki je proti radikalom ravno tako neizprosen kot proti ostalim strankam na svoji desnici. Po zadnjih dogodkih je mogle avidevi, da je imel popolnoma prav, ko je ob dveh poskusih g. Daladierja in g. Chautempsa za sestavo radikalno-socialistične vlade odbil sodelovanje z radikali. G. Leonu Blumu je treba samo počakati, da ob bližnji priliki radikalom iztrga še nekoliko mandatov — in v parlamentu bo predstavjal najmočnejšo grupo in bo ob vsaki bodoči priliki predestiniran za predsednika vlade. Tako se sicer počasi, toda sigurno tudi v francoskem parlamentu izobličuje nova delitev sil, ki jo je zadnja doba prinesla v vseh evropskih parlamentih, socialistični revolucionarji proti desničarstvu, ki ga sestavljajo nacionalistični in socialno nerevolucionarni elementi. Kolektivizem proti antikolektivizmu!

Zdi se, da bo morala radikalna stranka najbolj drago plačati ta razvoj dogodkov. Radikalna stranka je tekom petdeset let, ko je bila gonja proti cerkvi deviza naprednjaštva, gruparila okoli sebe vse, kar ni hotelo imeti videz nazadnjaštva. Tako je silo radikalne stranke tvorilo provinencialno malomnoščansko burjuazstvo. Ob novem stanju stvari, kjer generacija, ki je morala preživeti stransko dobo največjih pretresov človečanstva, iz dneva v dan ugotavlja pleklost in socialno nevdzdržnost liberalizma in proliferarne gonje, se v bivši identiteti radikalne stranke pojavlja preobrat, ki hoče resnejših in realnejših sredstev v borbi proti krivicam dnevnega življenja. Tako sta na deželi v bujnem razmahu socializem, ki zbira v sebi vso ateistično pripravljeno radikalno volitvstvo, in na drugi strani — katolicizem, ki je v Franciji v zenitu prave renesanse, ki Cerkvi dovaja vso moralno razočarano, zapeljano množico s svojo sijajno organizacijo nacionalne federacije katoličanov. V parlamentu se ta tendenca katoličanov uveljavlja v grupi demokratičnih popularov, ki je vodi trenutni minister Champetier de Ribes in ki se je v zadnji volilni borbi sijajno izkazala. V borbi proti radikalom in socialistom je največ glasov odnesel povsod demokratiški popular. Nekateri ugotavljajo, da je v grupi demokratiških popularov možno gledati početke francoskega katoliškega centra. Vendar je ta ugotovitev še prezgodnja in ustanovitev centra še zelo daleč, če bo sploh kedaj aktualna. Francoski katolicizem je preveč univerzalen, da bi se mogle kdaj ukročiti v samo eno parlamentarno formacijo. Od petih sedanjih ministrov — odločnih katoličanov, pripada vsakdo drugi parlamentarni grupi; g. Pernot republikanski demokrat, g. Champetier de Ribes demokratiški popularom, g. Pietri levčarskim republikancem, g. Maginot demokratiško-socialni akciji in g. François-Poncet radikalni levisi. Ta raznoterost se pojavlja tudi v provinci in težko, da bi bil izvoljen poslanec, proti kateremu je odbor nacionalne federacije katoličanov izdal proglas, da bo njegovo delovanje v parlamentu za verske interese pogubno. Tako bi bilo že danes zanimivo ugotoviti, koliko je v parlamentu poslancev, ki morajo računati s tem dejstvom. Baje jih je že danes skoraj polovica vseh poslancev, ki jih je skupaj 615.

Vse te momente morajo trenutno ugotavljati radikali. Pozicije, ki se jim zmiraj bolj majojo pod nogami, bi bilo mogoče utrditi samo z vstopom v vlado, da tako preko notranjega ministrstva pripravijo volitve za l. 1932.

Najbolj miren je pri tem stanju stvari g. Tardieu. V februarju 1930 so z zarotniškimi sredstvi vrgli njegovo vlado v parlamentu in tako hoteli izsiliti koncentracijo, ki bi naj za zmiraj onemogočila povratek g. Tardieuja na krmilo vlade. Politična igra se jim ni posrečila in danes so v stiski,

Pred odločilnimi trenutki v Indiji

Gandi bo zdaj aretiran — Varnostne odredbe za Evropejce — Prelazi čez Himalajo zaprti

London, 2. maja. Prvega tega meseca se je zbral ministrski svet na sejo, na kateri se je razpravljalo o položaju v Indiji, ki je zaradi naraščanja revolucionarne agitacije postal resen. Podkralj lord Irwin, ki je dozdaj stal na stališču, da naj se Gandi ne aretirajo, je spričo sedanjega položaja vprašal londonski kabinet za mnenje v tem vprašanju. Ministrski svet je podkralju odgovoril, da mu pušča popolno svobodo delovanja, da torej aretaciji Gandija, ako to podkralj smatra za potrebno, ne bo ugovarjal.

Podkralj je odredil, da imajo vse evropske ženske in otroci v severovzhodnih provincih, v Zedinjenih provincih in v provinci Pandžab biti pripravljeni, da na prvo povelje oblasti odpotujejo v pristanišča.

V pristaniščih so pripravljene vse potrebne sile za energično udušitev revolucionarnega gibanja. Smatra se, da bo aretacija Gandija sledila že v dveh, kvečjemu treh dneh. Prepeljati ga mislijo v neko Irdnjavo v Birmi. Gandi je popolnoma izgubil oblast nad gibanjem, dasi je delegaciji vseindijskega kongresa iz Bombaja vnovič zabičal princip neviolence. Gibanje vodi tajna revolucionarna zveza in zveza mladine s pomočjo komunistov.

Železnica preko Sahare

Del velikega načrta: London—južna Afrika

Paris, 1. maja. Ze l. 1928. je bil sestavljen odbor, ki naj prouči možnost izvedbe zamisli. Ta odbor je nedavno končal delo in se soglasno izrekel za izvedbo načrta. G. de Warren, poslanec republikanske demokratiške unije, je zbral za svoj zakonski predlog v parlamentu 241 podpisov poslancev vseh grup, od socialistov do desničarjev. Obenem ta zakonski predlog sovpada s programom, ki si ga je zastavil g. Tardieu za izvršitvijo nacionalne obnove Francije.

Saharski načrt je izvedljiv i tehnično i ekonomsko. Vse trgovske zbornice po Franciji so se izrekle za takojšnjo izvedbo — na shodih se sprejemajo resolucije načrtu v prid — vrhovni svet narodne obrambe se je pod predsedstvom vojnega

Resnost položaja v severnih provincih kakor tudi pripravljenost Anglije vsaško gibanje nacionalistov za vsako ceno zadušiti, izpričuje dejstvo, da je vojaštvo zaprl vse prelaze čez himalajsko gorovje, oziroma Pamiir.

Apel muslimanom na vlado

Voditelj muslimanskih nacionalistov Mohamed Ali je poslal podkralju telegram, v katerem apelira nanj, da naj položaja ne poslabša z aretom Gandija. Roli podkralja, naj s preostriimi odredbami ne onemogoči pomirjenja dežele. Muslimani bodo storili vse, da se sklene časten mir za obe stranki.

Enak apel je Mohamed Ali naslovil na Gandija.

Podkralj je na ta telegram odgovoril, da se odkritosrečno zahvaljuje za ponudbo posredovanja, toda v očigled očitnim kršitvam zakonov in reda od strani indskih nacionalistov vlada ne bo odnehala in bo izpolnila svojo dolžnost. Politika podkralja in vlade — tako se konča brzojavka — ostane neizpremenjena. Dokler ne bodo nehali nacionalisti kršiti postav, bo vlada primorana vsak tak poizkus s primernimi sredstvi zavrniti.

ministra g. Maginota izrekel za izvedbo. Govori se, da je Banque de France prenastjena, a podjetje sigurno svoje produktivnosti. Železnica bi bila samo del velikega načrta: London naj se pod Kanalom zveže s Francijo, Gibraltar pod morjem s Tangerjem in železnice je pot odprta do Captowna v Južni Afriki. Tako bi bila ustvarjena najhitrejša zveza London—Pariz—Toulouse—Madrid—Tanger—Captown. Tako bi zopet finančni rešili enega velikih političnih problemov sodobnosti, ki jih pomorska konferenca v Londonu ni hotela rešiti — enotnost interesov francoskega in angleškega kolonijalnega imperija, ki naj reši Evropo pred ameriško invazijo.

Izpopolnitev organizacije Društva narodov

DN naj dobi zadostna sredstva za primerno kontrolo nad državami

Zeneva, 2. maja. g. Varnostni odbor Društva narodov je pod predsedstvom dr. Beneša po specialni razpravi načrta konvencije o pojačanju sredstev Sveta Društva narodov za preprečje vojne sprejel prvih pet členov in jih predkazal posebnemu redakcijskemu odboru. Poljski delegat Sokal je zahteval, da naj ima Svet Društva narodov na razpolago tudi zadostna sredstva za primerno kontrolo o tem, da se njegova priporočila izvajajo in da se eventualno kaznuje neizvajanje teh določb, pri čemer ga je podpiral francoski delegat Massigli, docim sta se italijanski in japonski delegat izjavila proti kontroli in sankcijam. Tudi angleški delegat, lord Robert Cecil je smatral za boljše, da se zgradijo konvencije bolj na dobri volji sklepajočih držav, kakor pa na novih kazenskih določbah.

Vršila se je debata o odredbah, ki naj jih ukrene Svet Društva narodov, če bi se katera država obrnila na Društvo narodov na podlagi čl. 11, to je, če bi nastal konflikt, ki bi lahko

ogrožal mir. Ko se je pri čl. 3 priznala možnost, da se je konflikt že razvil do sovražnosti, je poljski delegat Sokal nastopil proti temu, da bi se ustvaril nov pojem med mirom in vojno.

Lord Robert Cecil je odgovoril, da se je v zadnjih letih že večkrat, posebno ob priliki obmejnih sporov med Albanijo in Jugoslavijo, med Grčijo in Bolgarijo ter med Grčijo in Italijo dogodilo, da je prišlo do vojaških odredb in celo do zasedbe tujega ozemlja, ne da bi obenem že obstojalo dejstvo vojne. Nadaljnja sporna točka je bilo vprašanje glasovalne pravice dotičnih strank pri glasovanju v Svetu Društva narodov o korakih, ki jih je treba storiti, da se odpravi konflikt. Načrt konvencije, ki se ima sestaviti na podlagi sklepa zadnjega plenarnega zasedanja Društva narodov, bo gotov najbrže že začetkom prihodnjega tedna, vendar je sedaj dvomljivo, ali ga bo sprejelo večje število posameznih držav, tako da mu bo šele prihodnje zasedanje Društva narodov moralo pripomoci do veljave z gotovim pritiskom.

Belgrajski proces

Obtoženci taje vsako krivdo

Belgrad, 2. maja. k. Razprava proti zagrebškim omladincem se nadaljuje z nekoliko hitrejšim tempom kakor doslej. Danes se je nadaljevalo zaslivanje obtožencev. Obtoženci vse svoje izjave tako tiste, ki so jih dali pred zagrebško policijo, pred zagrebškim preiskovalnim sodnikom in pred belgrajškim preiskovalnim sodnikom, zanikavajo in pravijo, da so jih dali iz strahu.

V teku včerajšnjega dneva je bil zaslišan Ljubomir Kremzir, trgovski pomočnik, ki tajni vse. Ne priznava niti najmanjše soudeležbe, pri kateremkoli dejanju. Njegov zagovornik je predlagal, da se zasliši dr. Bedekovič in da njegovega klijenta preišče zdravnik.

Danes je bil 3 dan razprave. Kot prvi je bil zaslišan Stepan Mateković, trgovski pomočnik. Obtožen je, da je pripadal tajni revolucionarni organizaciji, ki je imela namen spremeniti sedanje stanje v državi in moliti red in mir. Obtoženec odločno vse zanika in pravi, da o taki organizaciji ni imel pojma.

Nadalje je obtožen, da je sodeloval pri atentatu na kapetana Kalino. Obtoženec nobenega dejanja ne priznava. Obtožnica ga označuje kot tje v kateri bi bili veseli, da jim je g. Tardieu omogočil vstop v vlado. G. Tardieu je lahko tem mirnejši, ker bo nastopila v očigled volitvam predsednika republike v l. 1931. nuja doba politične kurtoazije in se nikdo, četudi ni kandidat za predsednika, nikomur niti najmanj ne bo hotel zametrili. Ob slučajnem nesporazumu za osebo prvega reda nastopi vedno kandidatura osebnosti drugega reda in kdo danes ni osebnosti drugega reda, ki blešč v lastnosti koncilijantnosti in kurtoazije.

Tako ima g. Tardieu naravno mnogo olajšano pozicijo in ni izključeno, da se vzdrži še dolgo, zelo dolgo na vladl.

stega, ki je sirelal na Kalino in ga ranil. Obtoženec to odločno zanika. Prav tako tudi zanika udeležbo pri ostalih dejanjih, ki jih obtožnica našteva.

Šesti obtoženec Filip Paver, mizarski pomočnik, je kakor ostali, obtožen, da je bil član tajne revolucionarne organizacije, kar zanika. Obtožen je, da je sodeloval pri atentatu na Kalino. Priznava, da je bil omenjenega večera v družbi z Matekovičem ter da sta šla za nekim častnikom On da je ostal na straži na oglu Hercegovske ceste. Stjepan Mateković pa je šel za kapetanom. Ko je stal na straži je slisal dva strela. Nato je prišel Mateković in mu izročil revolver.

Obtoženi Mateković je ena izmed najbolj obremenjujočih prič ostalih obtožencev. Zato predsednik čita njegove izjave pred zagrebško policijo ter pred zagrebškim in belgrajškim preiskovalnim sodnikom. Obtoženec v teh izjavah obširno govori o organizaciji in o dejanjih, ki jih obtožnica navaja.

Pri današnjem zaslišanju je obtoženec zanikal vse, razen omenjenega dejanja. Pravi, da je pri teh zaslišanjih lagal in obremenjeval svoje tovarise zato, da bi samega sebe rešil.

Sedmi obtoženec Ivan Ban, trgovski pomočnik in pozneje knjižničar v Seljačkem domu, je bil obtožen, da je bil član tajne revolucionarne organizacije, in je bil v družbi tistih, ki so iskali generale, da bi jih ustrelili. Ban odločno zanika vsako sodelovanje.

Predsednik dr. Subotič je zasliševanje Bana prekinil in se bo nadaljevalo jutri.

Zagrebška vremenska napoved. Še nadalje oblačno, stopnjama se bo vreme boljšalo.

Proslava sv. Avgušтина v Vatikanu

Rim, 1. maja. d. Rimski akademija sv. Tomaza Akvina je priredila studijski teden, ki je bil posvečen proučevanju sv. Avgušтина in njegovega nauka. Večeraj je bilo slavnostno zaključno predavanje kardinala Laurentija, ki se ga je udeležil tudi sv. oče. Kardinal Laurenti je govoril o sv. Avguštinu in sv. Tomažu, o njuni filozofiji in teologiji, pri čemer je sijajno razvil zgodovino krščanske miselnosti v onih dobih. Na koncu je imel kardinal navdušen nagovor na pričujoče odlično poslušalstvo, obstoječe iz številnih kardinalov, diplomatov, zastopnikov, prelatov, učenjakov in bogoslovcev.

Kakšne bodo strokovne šole

Belgrad, 2. maja. u. V trgovinskem ministrstvu ima sejo komisija strokovnjakov, ki izdelujejo končno veljavno načrt zakona o strokovnih šolah. Podlaga razpravi je zakonski načrt, ki ga je izdelalo ministrstvo. O tem načrtu smo že poročali, da določa tele strokovne šole:

Strokovna obrtna šola, industrijska tehnična šola, srednja tehnična šola, ki bo imela nastopne oddelke: gradbeni, arhitektsko gradbeni, strojni, ladjedelski in strojni, električno tehnični, zemljemersko industrijski in lesni, industrijsko kemični.

Strokovnjaki so v glavnem sprejeli to razdelitev, vendar je razprava zelo živahna o učnem načrtu in o posameznih predmetih, ki naj bi se na teh šolah poučevali. Ko bo komisija končala svoje delo, bo trgovski minister načrt izročil vrhovnemu zakonodajnemu svetu.

Češkoslovaški strojevodje v Jugoslaviji

Belgrad, 2. maja. AA. 236 češkoslovaških strojevodij z inženjerji in z zastopnikom ministrstva prometa so davi prispeli v našo državo. V Splitu so jih pozdravili zastopniki jugoslovenskih strojevodij. Češkoslovaški gostje prispejo v Maribor ob 16.30, kjer bodo pozdravljeni na postaji. Odtod se napotijo v prostore hotela »Orel«. V Zagreb prispejo ob 21.10. Tu di tu bodo sprejeti na postaji. V Belgrad odpotujejo s posebnim vlakom. V prestolnici bodo jutri ob 7.56. Tu bodo češkoslovaški gostje svečano sprejeti in nato odvedeni v mesto.

Zakon o prevozu monopolnih predmetov

Belgrad, 2. maja. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog zastopnika ministra financ, ministra brez listnice in po zaslišanju predsednika ministrskega sveta predpisal in proglasil zakon o prevozu monopolnih predmetov po Jugoslaviji.

§ 1. Čl. 102 zakona o tobačnem monopolu z dne 14. marca 1890 se ukinja. Takisto se ukinje določba iz odstavka 17 zakona o ustanavljanju novih državnih monopolov, ki se nanaša na prevoz monopolnih predmetov. — § 2. Prevoz monopolnih predmetov po Jugoslaviji je prost. Nadzorstvo nad tem prevozom bodo izvrševala carinska oblastva. — § 3. Ta zakon dobi obvezno moč z dnem razglasitve v »Službenih novinah«.

Miren 1. maj po vsej Evropi

Sofija, 2. maja. n. Proslava 1. maja se je povsod vršila mirno in je prišlo samo do malenkostnih nemirov. Komunistična zborovanja so bila prepovedana. Socialni demokrati pa so imeli zborovanje. Policija in vojaštvo je bilo pripravljeno, vendar pa ni bilo povoda za ustop. Aretiranih je bilo ta dan 500 oseb, večinoma komunistov.

Praga, 2. maja. n. Proslava 1. maja je potekla mirno. Proslave so se socialni demokrati udeležili v manjšem številu kakor lansko leto, komunisti pa v večjem številu. Orožništvo je zavarovalo najvažnejša javna poslopja, dočim je policija z močnimi kordoni spremljala sprevode komunistov. Po deželi je prišlo do majhnih spopadov med komunisti in policijo, ki pa niso razburili nikogar.

Berlin, 2. maja. n. 1. maj je potekel v vsej državi mirno. V Berlinu, kjer so imeli veliko zborovanje najprej komunisti, potem pa socialni demokrati v Lustgartnu, kjer se je zbralo okoli 120 tisoč ljudi, je prišlo samo pozno zvečer do majhnih spopadov med komunisti in narodnimi socialisti ter je bilo nekoliko oseb ranjenih. V zapadnih nemških velikih mestih so bile politične demonstracije prepovedane. V Leipzigu je policija brez posebnih dogodkov razpršila majhna komunistična zborovanja. Sicer pa mir ni bil moten nikjer, niti v Hamburgu, kjer so bile velike ulične manifestacije, niti v Münchnu, kjer so 1. maj proslavljali tako socialni demokrati kakor tudi komunisti. Zelo malo je bilo videti na ulicah rudarjev v Porurju, kjer je izostalo od dela samo 15,5% delavstva.

Paris, 2. maja. n. Na dan 1. maja so bile v Parizu in provinci pripravljene močne policijske sile. Ponoči je prišlo do pretopov v nekaterih predelih med komunisti in socialnimi demokrati. — Aretiran je bil komunistični poslanec Doriot, ki pa je bil zvečer že izpuščen. Tudi v provinci je potekel dan mirno. Na nekaterih krajih je prišlo do majhnih spopadov. Aretiranih je bilo skupno 884 oseb; samo 31 od njih pa je bilo pridržanih v zaporu.

London, 2. maja. n. V Londonu je 1. maj potekel mirno brez večjih zborovanj. V Hydeparku so bili občajni govori. Od Tenze do Hydeparka je priredilo 1000 delavskih žen gladovno demonstracijo, kateri so se pozneje pridružili brezposelnji. V Durbanu v Avstraliji so bili nemiri brezposelnih, ki so demonstrirali in razvili rdečo zastavo ter napadli poslopje vladnega administratorja. Aretiranih je bilo 17 oseb.

Dunaj, 2. maja. n. 1. maj je potekel mirno. Po sprevedu komunistov, katerega pa se je udeležilo komaj 1500 oseb, je prišlo do spopadov z narodnimi socialisti in socialnimi demokrati, katere pa je policija hitro zatrla. Aretiranih je bilo 20 oseb.